

OPPOSITION VED SVEND BJERGS DISPUTATS

Kære Svend.

Jeg vil gerne ønske dig tillykke med din bog. Den bringer os et væsentligt skridt videre i den teologiske debat. På flere områder. Professor i litteratur Paul V. Rubow sagde efter han engang i 30'erne havde ført en diskussion med gammeltestamentlige eksegeter, at han havde forstået, at teologerne ville læse Biblen som enhver anden bog. Desværre, føjede han til, har de ikke læst andre bøger. Hvis man ønsker at drille en ekseget, skal man blot citere Rubow. Jeg har fornylig prøvet overfor Hejne Simonsen. Med et godt resultat.

Du har bidraget til, at teologerne efterhånden kan gøre Rubows ord til skamme. Du har virkelig læst andre bøger, en masse endda og du holder ikke din viden for dig selv, men giver den gavmildt videre til dine læsere. For bogens pris, 109 kr. får man i virkeligheden flere bøger ind i sin stue end mange års medlemskab af en bogklub kunne give. Danske læsere præsenteres for den meget bedre brede udenlandske debat om det narrative i bred forstand, teologisk, filosofisk, eksegetisk og litterært. Din bog har bragt os på omgangshøjde med udenlandsk forskning og mange andre sprogområder vil misunde os det syntetiserende overblik, du har fremlagt for os. Blot må man beklage, at den oprindelige typografiske adskillelse mellem litteraturgennemgang og fremstilling er opgivet. Det kan til tider gøre fremstillingen både forvirrende og kompendieagtig.

Også i en dybere forstand har du gjort Rubows ord til skamme. Ikke blot ved at læse andre bøger kan man forstå Biblen, men ved at læse Biblen *som* andre bøger forstår man den på rette vis. Du har vist at vor forståelseshorisont og erkendelsesgrundlag er fortællingens forløb og indre dramatiske spænding. Dermed har du åbnet vejen for at den eksegetiske tolkning kan beriges litterært-æstetisk. Det må betyde, at alle litterære og kunstneriske metoder og synspunkter bringes i anvendelse på bibellæsningen. Hvis Biblen er et digterværk eller et fortælleværk, skal den naturligvis også behandles som sådan. Også den systematiske teologi har du givet en bredere

fundering, idet du har vist at oplevelse går forud for forståelse, fortælling går forud for begreb. På denne måde kan der - eller burde der kunne skabes en ny forståelse og forbindelse mellem eksegese og systematik. Om der også kommer andre og bedre prædikener ud af det, får endnu stå hen. En teoretisk svale gør ingen praktisk sommer.

Tankegangen i bogen er kort fortalt at fortællingen ligefra det største romanværk til den mindste narrative enhed som metaforen er grundstrukturen for erkendelse. Intet over og intet ved siden af fortællingen. Tro, overbevisning og forståelse kommer ved at blive indføjjet i fortællinger og giver sig på uimodståelig skabende vis udtryk i fortællinger. Man tror på, hvad man har fået fortalt og man fortæller om det man tror på.

Denne erkendelse er både for os andre og for dig selv ny og spændende og den bærer bogen. Men den er så ny og radikal, at bogens forfatter ikke altid kan følge med.

På side 120 skelner du mellem *fortælleinterne* og *fortælleeksterne* kriterier. På side 120 linie 11 fra oven nævner du som internt kriterium sprogkraften. Det er den, der gør det muligt at skelne mellem sandt og falsk, mellem virkeligt og uvirkeligt. Så vidt, så godt. Lidt længere nede på samme side skriver du: "For det andet må man gøre sig klart at en fortælling, som besætter sindet, altid har virkninger for et menneskes holdninger og handlingsliv. Her melder der sig et fortællingseksternt kriterium. Den fortælling, som har livsødelæggende virkninger, må beskrives som usand, selvom man så naturligvis kunne spørge videre for at få opklaret, hvad der ligger i ordet livsødelæggende". Hvad er nu det for noget? Så vidt jeg har forstået er der intet over og intet ved siden af fortællingen. Hvor ved du fra, hvad der er livsødelæggende? Mon ikke fra en fortælling? F.eks. den kristne grundfortælling (eller en anden god historie). Gives der alligevel begreber som den naturlige fornuft har adgang til uden om fortællingen. Eller hvad ligger der i fortælleeksternt?

Et andet sted, hvor du efter min mening endnu ikke har fået dig selv helt med, er side 268. Med udgangspunkt i debatten omkring Ole Jensens og H.C. Winds disputatser diskuterer du *fremmedheden* med et overraskende resultat. Nøgleordet i din fremstilling er for-

mentligt *modstandserfaring*, side 268, linie 8 fra neden. Fortællinger sætter sig til modværge og giver kun modstræbende sine hemmeligheder fra sig. Med et citat fra Wittram siger du, at fortidens tekster altid vil rumme mere end vi kan forstå, altid vil være gådefulde for os. Traditionen er således fundamentalt fremmed og hemmelighedsfuld (midt på side 269).

Her vil jeg påstå, at du ligger under for en tankegang, som du ellers har forladt. Du tænker her i subjekt-objekt-kategorier, og du lader subjektet stå alene overfor verden. En person efter denne opfattelse vil altid stå udenfor verden og *den* vil være fremmed for ham, fordi den trods al indlevelse altid vil være forskellig fra ham. Det var jo det som var Diltheys problem og derfor havde han meget svært ved at formulere hvorledes man forstår eller indlever sig i et andet menneske. Da den fulde identitet aldrig kan opnås - det forhindrer det selv bærende subjekt - så vil der altid være tale om en fremmedhed i forhold mellem subjektet og dets omverden.

Du har derimod jo afskaffet subjektet som noget i sig selv unikt og istedet givet det identitet gennem de fortællinger, hvori det indgår. Subjektet er lagt ud i sproget og ind i fortællingen. Igen gælder det, at der er intet over og intet ved siden af fortællingen, heller ikke jeg'et, personligheden eller hvad det kan være. Derfor har jeg også svært ved at se, at fremmedheden kan antage den form, du her beskriver. Du siger selv side 270, linie 3 ff. at fortællingen er "den sidste, givne og uomgængelige virkelighed, som vi ikke kan komme bagom, men tværtimod lever ud af". Men det vi lever ud af, kan ikke være os fremmed - i så fald ville vi ikke leve ud af det. Vi står ikke overfor det som fremmed, men det er os helt tæt på os selv, ja det er os selv. Der er intet der skiller mig og min fortælling fra hinanden. Derfor kan der ikke være nogen fremmedhed mellem mig og min fortælling. Fortællingen er jo netop definitiv og det er jeg også, hvis jeg er med i fortællingen.

Derfor kan der naturligvis godt være tale om fremmedhed. Men den må ligge inde i selve fortællingen. F.eks. ved at den ikke går op eller ved at den rummer modsigelser. Eller ved at man er nødt til at fastholde to modstridende fortællinger. Men denne fremmedhed er ikke principiel eller fundamental, som du skriver på side 269 midten. Den er både konkret og vilkårlig, hvor udbredt den end er i vort almindelige menneskeliv.

Hvis jeg har ret i disse indvendinger og det tror jeg, at jeg har - og jeg tror også at man kunne finde betydeligt flere end jeg her har opregnet, hvad siger det så? At det er en bog, der bringer meget nyt med sig. Så meget at forfatteren må løbe bag efter den, alt hvad han kan for overhovedet at kunne følge med. Og det er ikke det ringeste man kan sige om en bog. Tillykke med den.

Summary — The book's line of reasoning is here identified as being that a story, from the longest novel down to the shortest narrative unit, understood as metaphor is the basis of realization. Nothing more or less than a story. Belief, conviction and understanding are expressed in a story in an irresistably creative manner. This is pointed out as being the book's decisively new and fertile contribution to theology. But with this in mind, the discussion concerning criteria external to the story (p. 120) or that traditions or stories can be foreign to us (pp. 268ff.) appears to be inconsistent.

Jan Lindhardt

Lektor

Etik og Religionsfilosofi

Aarhus Universitet